

**Uunga siunnersuut: Qimmit qimuttut kiisalu qimmeqarneq qitsuuteqarnerlu pillugit
Inatsisartut inatsisaat nr. xx xx 2015-imeersoq**
(*Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq*)

pillugu

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerneqarnerani saqqummiunneqartoq

Ataatsimiititaliaq suliarinninnermini kingullermik ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Nikolaj Jeremiassen, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Michael Rosing, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Jens Immanuelson, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth K. Heilmann, Atassut
Inatsisartunut ilaasortaq Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen, Partii Naleraq

UKA2015-imi ull. 21. oktober 2015-imi siullermeerinerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuutikkut ugguuna anguniarneqarpoq qimmit qimuttut kiisalu qimmeqarneq qitsuuteqarnerlu pillugit aalajangersakkat atuuttut ataatsimoortinnissaat siunissamullu qularnaarnissaat, taamaaliornikkut aalajangersakkat namminersortunut pisortallu suliffeqarfiutaannut kiisalu innuttaasunut paasiuminarnerulersinneqarlutik.

Siunnersuutip nassataraa inatsimmi atuutereersumi pingaarnerit ingerlateqqinneqarnerat, aalajangersakkalli ilaasa oqaasertaat ersarissarneqarput, soorluttaa aalajangersakkanut nassuiaatit pisuni arlalinni itisilerneqarsimasut, tassa taakku amigarlutillu naammassimangimmata, taamaalillunilu qanoq paasineqarnissaat nalornissutaasarsimalluni.

Tamatuma saniatigut siunnersuut aalajangersakkanik nutaanik allanngukkanillu imaqarpoq, tassunga ilanngullugit:

- qimmit qimuttut, qimmit qitsuillu kommunimi nalunaarsorneqartarnissaat
- qimmit qimuttut sisamanik qaammateqaleraangata kalunnernik pitussimanissaat
- qimmit qitsuillu nunatsinnut eqqunneqartut tamarmik chipsilerneqarsimanissaat kinguaassiorsinnaajunnaarsinneqarsimanissaalluunniit
- akiliutinik atuutsitsilerneq, taamaalilluni ilaatigut qimminik qimuttunik, qimminik qitsunnillu angalaannartunik tigooraanermut atatillugu aningaasartuutitut matusissutissanik kommuni akiliuteqaqqusisinnaaqullugu.
- qimmit qimuttut qimmilluunniit nalinginnaasut sukkaniunnermut unamminermulluunniit peqataasussat sukasaatissanik tunineqaqqusaannginnerat

Siunnersuutip siunertaraa qimmit qimuttut peqqissuunissaannut tunngavissaqartuarnissaq kiisalu qimmit qitsuillu illersorneqarsinnaasumik pineqartarnissaasa qulakkeerneqarnissaa. Tamatuma peqatigisaanik qimuttunik qimmeqarnerup, nalinginnaasumik qimmeqarnerup qitsuuteqarnerullu peqqissutsimut navianaateqaannginnissaa inuiaqatigiinnillu ulorianartorsiortitsinninnissaa siunnersuutikkut qulakkeerneqassaaq.

Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Siunnersuut siullermeerneqarmat itigartinneqassasoq Siumup, Inuit Ataqatigiit Partii Naleqqallu inassutigaat, taakku kalaallit qimmii qimuttut pillugit aalajangersakkat siunnersuummit peerneqarlutik immikkut inatsisiliuunneqarnissaat kissaatigimmassuk.

Siunnersuut Demokraatinit Atassumillu taperserneqarpoq.

Tusarniaanermut akissutit

Siunnersuut ull. 29. maj – 1. juli 2015-imi tusarniaassutigineqarpoq.

Ataatsimiititaliap tusarniaanermut akissutit misissorpai isumaqarlunilu tusarniaanermut akissutit imarisaat siunnersuummut nalinginnaasumik nassuiaatini ataatsimut isigalugu unneqqarissumik nassuiaatigineqartut – naak nassuiaatit ilaatigut naattaraluartut.

Tamatuma peqatigisaanik ataatsimiititaliaq isumaqarpoq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup tusarniaanermut akissutit ataatsimut isigalugu anguniagaqarfiusumik isummerfigisimagai, taamaattorli illuatungaatigut tusarniaanermut akissutini tunngavissat pingaarutillit arlallit nalinginnaasumik nassuiaatini oqaaseqaateqarfigineqarsimanngitsut:

- Qaasuitsup Kommunianit oqaatigineqarpoq ”*Naalakkersuisut aaqqissuussinerminni tassungalu missingersuusiorminni qimminik toqoraasartut ilisarnaatinik*

atuaasartunik atortulersorneqarnissaat taakkuninngalu atuinissamut ilinniartinneqarnissaat qulakkeertariaqaraat".

Nalinginnaasumik nassuiaatini tassunga atatillugu oqaatigineqarpoq "APNN-ip kissaatigaattaarmi tamakku sulissutigineqarnerat piffissap ingerlanerani naammassineqassasoq kisianni maannakkut aningaasassaartoqanngilaq tamakku piviusutigut suliarissallugit". Tassunga atatillugu ataatsimiititaliamit paasiuminaatsinneqarpoq nalinginnaasumik nassuiaatit ima paasineqassanersut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisup aningaasalersuinissamik pisussaaffik taamaalilluni tigugaa, taamaassimappallu Namminersorlutik Oqartussanut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassat (kinguneqartussaannngilaq) allaaserineqarnerannut tamanna qanoq naapertuunnersoq.

Tassunga ilanngullugu siunnersuutip kommunit annertunerusumik aningaasartuuteqarnerannik nassataqannginnissaa nalinginnaasumik nassuiaatini erseqqissaatigineqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq, akerlianilli aningaasartuutaassanngitsut naatsorsuutigineqarpoq, taamaattumillu ilinniartitsinermit aammalu ilisarnaatinik elektroniskinik atuaasinnaanissamut atortunut aningaasartuutaasinnaasut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup akilissagai aallaavittut ilimagineqartariaqarluni.

- Inuussutissalerinermut Aqutsisoqarfiup apeqquserpaa "Kalaallit Nunaanni nalunaaqutsersuinissamik piunasaqaammut tunngavigineqartoq, illuatungaatigullu qimmiaqqanut qitsuaqqanullu inatsisip atuutilernerata kingorna Kalaallit Nunaanni inuusunut piunasaqaateqartoqanngimmat (Inatsisartut Nutserisoqarfianni nutserneqartoq)".

Immikkoortitsineq siuliani taaneqartoq nalinginnaasumik nassuiaatini nassuiaatigineqanngilaq, siunnersuutillu siunissami qimmit qitsuillu suussusersisinnaanissaannut, tassunga ilanngullugu piginnittumit allamut tunniunneqarneranni suussusersisinnaanissaannut peqataaqataannissaa siunertaappat tamanna eqqumii ginarsinnaavoq.

- Kalaallit Nunaanni qimussertartut kattuffiata (KNQK) qimminut qimuttunut immikkut inatsimmik suliaqartoqarnissaa kaammattuutigaa, tassungalu atatillugu inatsisip qanoq ilusilersorneqarsinnaaneranut missingiummik ilanngussilluni.

Kaammattuut nalinginnaasumik nassuiaatini isummerfigineqanngilaq. Taamaakkaluartoq qimmit qimuttut, qimmit qitsuillu pillugit inatsimmut ataatsimoortumut siunnersuummik saqqummiussisoqarneranut tunngaviusoq, tassunga

ilanngullugu qimmit qimuttut pillugit immikkut inatsiseqassappat tamatuma pitsaaqutissai pitsaanngequtissaalu nassuiaatini nassuiaatigineqarsimasuuppata naapertuuttuusimassagaluartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Tamannalu minnerunngitsumik siullermeerinermut atatillugu isigineqassaaq, tamatumani nassuiaat Inatsisartut ataatsimiittarfianni paasissutissanik tunniusseqataallunilu oqallinnermut ilusileeqataasimasinnaagaluarat.

- Pia Cordt Olsen Naalackersuisut tusarniaanermut nittartagaat aqcutigalugu tusarniaanermut akissummik nassiussaqarpoq, tassani ilaatigut siunnersuutigineqarluni § 18, imm. 7-imi erseqqissaatigineqartariaqartoq ”*oqquiffissaaq qimmip inigippagu ima portutigissaaq qimmeq kingulliiminik nikuissinnaassalluni. Qimmit inaat ima silitigissaaq qimmeq imminut kaajallassinnaalluni sannerlunilu nallaraangami nissuni siaarsinnaassallugit*”.

Ataatsimiititaliap naliliinera malillugu siunnersuutip kinguneraa qimmip inaata qanoq angissuseqarsinnaaneranut naatsorsuutigineqarsinnaasut inatsimmi pissusissamisoorumik erseqqissaatigineqarnerat, taamaattumillu erseqqissaatip inatsisissatut siunnersuummi aalajangersakkanut ataasiakkaanut nassuiaatinut ilanngunneqarnissaa ingasattajaarnerussanani.

- Kalaallit Nunaanni Politimesteri allappoq ”*politiit sulinerminni qimmit peerneqarallarnerannut aaqqissuussinissamut periarfissaqanngimmata, tassami Kalaallit Nunaanni qimminut katersuiveqanngilaq il.il. politiillu taamaalillutik sulinerminni qimminik perneqartunik paarsinissaminnut periarfissaqaratik*”.

Tamatumani ataatsimiititaliaq isumaqarpoq tungaviummik ajornartorsiut tusarniaanermi akissummi tikinneqartoq nalinginnaasumik nassuiaatini isummerfigineqanngitsoq, tassalu aalajangersakkap atuutsinniarnissaata ajornakusoorsinnaanera, tassami qimmimut arsaarinnissutigineqartumut inissiiffissaqarsorinangimmat. Akerlianilli aalajangersakkani attuumassuteqartuni “politiit”-nut innersuussinerup “Naalackersuisut”-mik imaluunniit “Kommunalbestyrelse”-mik taarserneqarnissaanut tusarniaanermut akissut taamaallaat tungavissiisimasorinarpoq.

Aalajangersakkanut ataasiakkaanut (§§ 36 aamma 37) nassuiaatini ima oqaaseqartoqartoq ataatsimiititaliap maluginiarpaa ”*uumasumik inissiineq tassaasinnaavoq uumasut ineqarfigisaannut, uumasut nakorsaannut, imaluunniit piumassusertik naapertorlugu paaqqinnikkusuttunut uumasut nakorsaannit akuerisaareertunut*”.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Qimminik qimuttunik, qimminik nalinginnaasunik qitsunnillu pigisaqarneq qimmit qimuttut, qimmit nalinginnaasut qitsuillu uumasut atugarissaarnissaannik, tamatumani timikkut, pissusilersornikkut peqqissutsikkullu pisariaqartitanut tunngaviusumik malitassat naapertorlugit paarilluarneqarnissaannik qulakkeerinissamut akisussaaffimmik pisussaaffimmillu nassataqartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Tamatumani peqatigisaanik qimmip qimuttup, qimmip nalinginnaasup qitsuullu inuiaqatigiinnut navianartorsiortitsinnginnissaasa qulakkeernissaa piginnittup pisussaaffigaa.

Tamanna tunngavigalugu qimminik qimuttunik, qimminik nalinginnaasunik qitsunnillu pigisaqarnerup qanoq ingerlanneqartariaqarneranut nalinginnaasumik maleruagassiisoqarnera aammalu Naalakkersuisut aalajangersakkanik atuuttunik nutarterillutillu siunissamullu qulakkeerinerat naapertuuttuusoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Aalajangersakkalli malinneqarsinnaassappata kikkut aalajangersakkanut ilaatinneqarnerat inatsimmi qularutigineqarsinnaannginnissaa tunngavissaatinneqartariaqarpoq. Tassunga atatillugu ataatsimiititaliamit oqaatigineqarsinnaavoq oqaatsit ”qimmeq qimuttoq”, ”qimmeq” ”qitsuk” siunnersuummi matumani pinerit tamaasa assigiiartumik taagorneqanngimmata – ilaatigullu atorneqanngivillutik, oqaatsimilli ”uumasut” taarserneqarlutik. Tamatumani pingaartumik ”qimmeq” ”qimmeq qimuttoq”-mut taamaaqatigitillugu siunnersuummi atorneqarpoq, tamannalu inatsimmi immikkoortitsinermut naapertuutinngilaq.

Ajornartorsiut tamanna inatsisissatullu siunnersuutip nalornisitsilersinnaanera Inuussutissalerinermut Aqutsisoqarfiup Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmut tusarniaasoqarmalli maluginiaqqusimagai ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Taamaattumik siunnersuut peqqissaartumik misissorneqassasoq Inuussutissalerinermut Aqutsisoqarfiup Naalakkersuisoqarfimmut aamma kaammattuutigaa, taamaalilluni qimmit sorliit aalajangersakkani sorlarni ilaatinneqarnersut siunissami erseqqissumik allassimasinnaaqullugu.

Tassunga atatillugu periarfissat ilaat tassaasinnaavoq ”qimmit qimuttut” pillugit aalajangersakkat ”qimmit qitsuillu” pillugit aalajangersakkanit avissaartinnissaat. Taamaalilluni ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq qimmit qimuttut pillugit immikkut inatsiseqarnissaa siullermeerineri amerlanerussuteqarluartut kissaatigimassuk.

Tamatuma saniatigut siunnersuut pillugu makku oqaatigineqarsinnaapput:

Innersuussinert: Inatsimmi paragrafimi ataatsimi aammalu aalajangersakkanut ataasiakkaanut nassuiaatini inatsimmi aalajangersakkani immikkoortunut kukkusunut arlaleriarluni innersuussisoqarpoq (tak. § 9, imm. 7; § 39, imm. 5; § 42).

Naapertuutinnigitsut: Inatsisip imarisaa oqaasiliornerrillu pisuni arlalinni aalajangersakkanut ataasiakkaanut nassuiaatinut naapertuutinnigillat (ass. § 4, imm. 2; § 9, imm. 1 aamma 2; kapitali 3 (qulequtaa); kapitali 4 (qulequtaa); § 22, imm. 2 -5; § 38).

Taaguusersuutit: Oqaasiliornerrit oqariaatsillu inatsimmi aalajangersakkanullu ataasiakkaanut nassuiaatini paatsuugassaajunnaarlugit atorneqanngillat – taakkununnga ilaapput ”qimmeq inuttaminut qanittunnguussalluni” (§ 9, imm. 2); ”naleqquttumik ilisimatinneqaaqqaassaaq” § 9, imm. 8); ”naammattumik nakkutilliisoqartinnagit” (§ 21, imm. 2); ”pilattaanerit”, ”anniaatit annikitsut sivikitsuinnaallu pinnagit” (§ 26, imm. 1).

Aaqqissuussaaneq: Inatsimmi aalajangersakkanullu ataasiakkaanut nassuiaatini sammisat ilaatinneqartut aalajangersakkani arlalinni sammineqarput, naak aalajangersakkat taakkununngalu erseqqissaatit allaassutillu imminnut attuumassuteqanngikkaluartut (ass. ”pituutaqassaaq”; ”qungasequt”; ”ersarut”; ”qimmit paatinneqartartut nukittuullu”; ”toqutsineq”).

Pissutsit siuliani taaneqartut annertussusiat suussusiallu aallaavigalugit siunnersuut iluarsanneqaaqqaartinnagu akuerineqartussatut innersuussinnaanagu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Tamannattaarlu pissutigalugu aalajangersakkat ataasiakkaat imarisaat ataatsimiititaliamit sukumiisumik oqaaseqarfigineqarniannigillat, taamaattorli makku oqaatigineqarnissaat ataatsimiititaliamit kissaatigineqarluni:

- § 17, imm. 4 naapertorlugu qimmit qimuttut qimmilluunniit nalinginnaasut qitsuillu ”mattusimajuaannarlugit qimmit qitsuilluunniit ineeraanni aalasinnaajunnaarsillugit pineqassanngillat”. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq mattusimanissaannik oqarnermi qimmip innarlerneqannginnissaa eqqarsaatigalugu periutsip akuerineqarsinnaannginnera erseqqissarniarlugu oqaasiliorneq ima allanngortinneqarsinnaasoq ”aatsaat pisariaqaraangat”.
- Aalajangersakkanut ataasiakkaanut nassuiaatit naapertorlugit (§ 25, imm. 1) toqutsinermi aallaaviatigut ”toqutsisuusassasoq uumasut nakorsaat, qimminik nakkutilliisoq imaluunniit inuk alla piginnaanilik aallaasinik atuinissamut misilittagalik”. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq oqaasiliornera ima paatsoorneqarsinnaasoq qimmit qimuttut, qimmit nalinginnaasut qitsuillu aallaammik toqunneqartassasut, tamannalu siunertaagunangilaq.
- §§ 35 aamma 36-mi oqaatigineqarpoq qimmit qimuttut, qimmit nalinginnaasut qitsuillu § 16-imi aalajangersagaq naapertorlugu pineqassasut. Tassunga atatillugu tamatuma peqatigisaanik § 17-imut innersuussisoqarpat pissusissamisoortutut

ataatsimiititaliamit isigineqassaaq, tassami paragrafi siuliani taaneqartoq aalajangersakkamut ersarissaataasorinarmat, tassungalu ilanngullugu qimminik qimuttunik, qimminik nalinginnaasunik qitsunnillu pigisaqarnissamut tunngaviusumik piumasaqaatit erseqqissaatigineqarlutik.

Siunnersuutip aningaasaqarnikkut kingunerisassai

Siunnersuutip piviusunnigortinneqarnerani aningaasaqarnikkut kingunerisassat siunnersuummut nalinginnaasumik nassuiaatini allaaserineqarput. Tassani allassimavoq siunnersuut Namminersorlutik Oqartussanut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kinguneqartussaannigitsutut nalilerneqartoq aammalu siunnersuut kommuninut aningaasartuutaasussatut naatsorsuutigineqanngitsoq, tassa qimminik qimuttunik, qimminik qitsunnillu piginnittut akiliuteqartinneqarnissaat siunnersuutikkut tunngavissinneqarmat.

Tunngavissat pigineqartut tunngavigalugit allatut naliliinissamut ataatsimiititaliaq tunngavissaqarsorinngilaq. Taamaalilluni Naalakkersuisut apeqqut tamanna sukumiisumik misissorsimassagaat aammalu malitsigisaanik aningaasaqarnikkut kinguneqassanngitsoq ataatsimiititaliamit tutsuigineqarpoq. Siunnersuut naatsorsuutiginnigisamik pisortat karsiisa annertunerusumik aningaasartuuteqarnerannik kinguneqassagaluarput aningaasartuutit taakku aningaasaliissutaareersut iluini akilerneqartussaassapput, taamaattoqassappallu suliniutinik allanik tunulliussoqartariaqassalluni.

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Amerlanerussuteqartut Siumumeersut, Inuit Ataqaatigiinneersut, Atassummeersut Partii Naleqqameersullu siunnersuutip iluarsaanneqarnissaanik pisariaqartitsineq siuliani taaneqartoq innersuussutigalugu siunnersuut **itigartinneqassasoq inassutigaat**.

Tamatuma peqatigisaanik **qimminut qimuttunut immikkut inatsisissatut siunnersuummik aammalu qimmiuteqarneq qitsuuteqarnerlu pillugu immikkut inatsisissatut siunnersuummik** saqqummiusseqqullugit Naalakkersuisut **amerlanerussuteqartunit kaammattorneqarput**.

Siunnersuutip iluarsaanneqarnissaanik pisariaqartitsineq siuliani taaneqartoq innersuussutigalugu **ikinnerussuteqartut** Demokraatit siunnersuut **itigartinneqassasoq** aamma **inassutigaat**, amerlanerussuteqartulli Naalakkersuisunut kaammattuutaat isumaqatiginagu. Ikinerussuteqartut taamaalillutik tunngaviusumik isumaqarput qimmit qimuttut, qimmiuteqarneq qitsuuteqarnerlu pillugit aalajangersakkat inatsimmi ataatsimoortinneqartariaqartut.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni ataatsimiititaliap siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Nikolaj Jeremiassen
Siulittaasoq

Ane Hansen
Siulittaasup tullia

Michael Rosing

Jens Immanuelson

Siverth K. Heilmann

Aqqaluaq B. Egede

Hans Enoksen